

Steinmetz Bella A Háború Után

Marosvásárhelyen készült a kép, azt írja rajta, hogy Foto Merza. A háború után megnövesztettem jól a hajamat. Nem nőtt meg olyan hamar, de egy év alatt ilyen [vállig érő] hosszúra nőtt, és akkor hirtelen meghíztam. Borzasztóan le voltam fogyva. Képzelteri, a lágér után? Ez a lánç az édesanyámé volt. Megmaradt egypár ékszer, ami az édesanyámé volt. Nekünk be kellett szolgáltatni. Csak a karikagyűrűt hagyták meg. De azt is csak addig, amíg bevagoníroztak, mert elvették itten már [a gettóban] a karikagyűrűt. Az ő ékszereit nem ismerték. Csavaros üveget kaptam, bettettem az ékszereit. Én egyedül maradtam az udvaron, a saját házámban éltem, bettettem a földbe a kertben, a fal mellé, fel volt ásva már, tavasz volt. Beástam. Nem is olyan mélyen, mert csak ott a kezemmel ki tudtam szedni utána. Sarokház volt, féltem, hogy valaki

kívülről nehogy meglásson. A medál, az megvan. Anyuka van benne és az első férjem. Nem kaptam olyan kicsi képet, amit ide beletegyek. A medál az apukáé volt, az óraláncán lógott, a két gyermek volt [benne], a fia s a leánya. Nagyon nehezen kezdtem újra az életet. A szomszédok nem örültek olyan nagyon a hazatérteknek. Ez nem azt jelenti, hogy nem volt nagyon sok rendes ember, mert én egy kereszténynek a párnáján aludtam addig, amíg férjhez nem mentem, 1945-től 1947-ig. Két hétig nem is jöttem a lakásom felé. Nem tudtam jönni, nem volt energiám. És mikor beléptem az utcába, akkor ébredtem rá, hogy tulajdonképpen én miért jöttem haza!? Ki vár engem, és miért jöttem haza!? És kitört belőlem egy óriási nagy zokogás? A jobb oldali részen mentem, és mind néztem a házamat, ami bal oldalon van. És megálltam a házammal szemben, az ellenkező oldalon -- néztem, idegen függöny az ablakon --, és hangosan zokogtam. Az ablak nyitva volt, mert nyár volt. Kinézett a tulajdonos [azon az oldalon, ahol álltam], s azt mondja nekem: 'Jaj, drága, hát ugye mégsem igaz, amit magukról mondtak? Ugye mégsem igaz?' Ránéztem, mondom: 'Nem. De nem kérdezi, hogy hol van édesanyám? Nem kérdezi, hol van a férjem?' Erre becsukta az ablakot! Én összeestem kint, hogy kijöjjön, hogy mellém álljon, hogy bevigyen. Egy pohár vizet nem hozott ki, pedig látta, hogy néztem ki! Ez volt a szomszéd, aki szemben lakott velem, s akit annyi jó tanáccsal látott el mindig a férjem. Egy házaspár volt, nem volt gyerekük. Gürcöltek, varrtak, gazdagok voltak. Ilyen szomszéd volt! Ó, már nem volt érdekes. Csúnyán viselkedtek. Két hétig nem jöttem a lakás felé. Nem voltam egy dolgozó nő vagy egy olyan önálló. Én eltartott voltam. Amikor a gyermek férjhez ment, a férje tartotta el. Nagyon kevés nő dolgozott a középosztályban. Került egy munkahelyem. Egy régi jó ismerősöm, aki visszajött, be volt falazva áruja, és megkapta, és az udvaron megnyitotta az üzletét, nagykereskedő lett. És én mentem kasszás kisasszonynak, megbízott bennem. Én annyira el voltam keseredve, és olyan gyökértelen voltam. Az ékszereimnek megkaptam egy részét, de én nem foglalkoztam ilyennel. Már volt állásom, de nem tudtam sehogy beleilleszkedni az egyedüllétbe. Nagyon sok özvegy fiatalember volt, özvegyasszony rengeteg volt. Volt társaság, bolondítottuk is egymást, minden este együtt voltunk, de nekem az nem volt egy megoldás. Ezek mind zsidó fiatalok voltak, akik visszatértek. Mindegyik lakott valahol. Egyik jobban, másik rosszabbul. Én rosszul laktam, mert én rögtön kiadtam három szobát, megtartottam kettőt, hogy hátha a bátyámat a Jóisten hazahozza, hogy legyen neki is egy szobája. És nekem nem volt semmi. Úgyhogy én voltam a legnehezebb körülmények között, de a fiatal könnyebben viseli el, s ez egy olyan közös tragédia volt. Harminchárom-harmincnégy éves lettem közben. Még egy nagyon fiatal és kisportolt valaki voltam, egészségesen jöttem haza, mindannak a nyomorúságnak dacára, úgyhogy könnyebben elviseltem. Dolgoztam, vettem egy pár harisnyát, akkor külföldről kaptam egy csomagot ettől a Sári nénitől, apuka nővérétől. Az a milíciára ment, mert nem tudta az Almási nevet, és Bacher Bella névre jött! A milícia -- nem tudom, hogy -- rájött, hogy Bacher Bellát keresték. Ott rengeteg zsidó dolgozott. Szóval minden a véletlenül múlik. Még most is megvan egy frottír törölközőkendő. Sokáig fürdőlepedőnek használtam. Nagyon örültem a csomagnak. Volt benne használt holmi. Ő nem tudta, hogy én kövér vagyok [vagy sem], azt se tudta talán, hogy hány éves vagyok, csak körülbelül. A[z első világ]háború előtt ment el, lehettem négy-öt éves.